

การประชุมนานาชาติเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ครั้งที่ 3

จินตภาพใหม่การศึกษา

Equitable
Education
Conference 2024

ร่วมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน

และการประชุมวิชาการนานาชาติ รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ครั้งที่ 5

ฉบับที่ 1

“ครูเป็นเพียงนักรบ จบแค่นี้ บุกป่าดงพงพี
เข้ามาหา ครูไม่มีทั้งสิ้น ปริญญา ครูมีแต่ศรัทธา
มาจากใจ จะจุดเทียนส่องสว่างที่กลางป่า
ไม่เลือกว่าหน้าตา ภาษาไหน ถึงแม้งานจะหนัก
สักเพียงใด ด้วยดวงใจของครูจะสู้จน ”

พระราชดำรัส สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี
ครั้งที่ 5 ปี 2566 เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2566

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ฉลองหนึ่งทศวรรษแห่งความเป็นเลิศ

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี จัดตั้งขึ้นในปี 2558 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และชิดชูเกียรติครูดีเด่น
ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มประเทศอาเซียน

เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ ในทุก 2 ปี มูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี จะดำเนินการระดมทุนคัดเลือกครูผู้สมควรได้รับพระราชทานรางวัลฯ ในครั้งต่อไป นอกจากนั้น มูลนิธิฯ ยังร่วมกับพันธมิตรเครือข่ายสนับสนุนกิจกรรม “After Award” ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่แนวคิดโครงการ และผลงานของครูผู้ได้รับรางวัล ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งของการกิจที่ก้าวขึ้นของมูลนิธิฯ ในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางการศึกษาต่อไป

กิจกรรมและการเยี่ยมเยียน

- **การสรรหาและการเยี่ยมเยียน:** กระทรวงศึกษาธิการ จาก 11 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และติมอร์-เลสเต เสนอชื่อครูเพื่อเข้ารับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี โดยมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี จัดการเยี่ยมชมครูผู้ได้รับรางวัลในประเทศของตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการท้องถิ่น
- **การประชุมวิชาการนานาชาติรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี หรือ PMCA Forum:** การประชุมวิชาการนานาชาติฯ จะจัดขึ้นสลับกับงานพิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เพื่อเป็นเวทีให้ครูผู้ได้รับรางวัลในรุ่นต่าง ๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- **การสนับสนุนการพัฒนาครู:** ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดการเรียนการสอนและการศึกษาดูงานสำหรับครูผู้ได้รับรางวัล เช่น ครูชาวติมอร์-เลสเตเยี่ยมชมโครงการพัฒนาหลวงในเชียงใหม่ หรือครูชาวเวียดนามสำรวจสถานที่ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของโฮจิมินห์
- **ความร่วมมือระหว่างประเทศ:** ครูจากประเทศมาเลเซีย ลาว และประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ร่วมกันจัดโครงการการเรียนรู้หลากหลายโครงการ อาทิ การแข่งขันบิงกอลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19

สนับสนุนเครือข่ายวิชาการและงานด้านมนุษยธรรม

- **การร่วมเวทีนานาชาติ:** สนับสนุนครูผู้ได้รับรางวัลให้เข้าร่วมงานระดับนานาชาติ อาทิ งานประชุมวิชาการ “Strengthening Science Education for High School Talented Students” ในปี 2563
- **ห้องเรียนเคลื่อนที่:** โครงการ เช่น “รถเข็นความรู้” หรือ Push Cart Knowledge ซึ่งริเริ่มโดยครูชาวฟิลิปปินส์ โดยมีการจัดทำรถจักรยานยนต์ให้กับครูเพื่อสร้างห้องเรียนเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่ที่มีเด็กนอกระบบการศึกษา เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของงานที่สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิฯ
- **กิจการต่างประเทศ:** มูลนิธิฯ ได้ขยายขอบเขตของรางวัลอย่างแข็งขัน เพื่อรวมประเทศสมาชิกใหม่ เช่น บังกลาเทศ ภูฏาน และมองโกเลีย
- **การสื่อสารประชาสัมพันธ์:** มูลนิธิฯ ร่วมมือกับสื่อและสถาบันการศึกษา จัดสร้างสื่อการเรียนรู้ อาทิ การจัดทำหนังสือ “ครูไทยพบครูเทศ” และการจัดทำสื่อสารคดีที่นำเสนอผลงานของครูผู้ได้รับรางวัล

แลไปข้างหน้า

ตั้งแต่ก่อตั้งรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ในปี 2558 มีครูจาก 11 ประเทศ จำนวน 55 คน ได้รับการยกย่อง และโครงการ “After Award” ได้สนับสนุนครูเหล่านี้ในการดำเนินงานที่สร้างความเปลี่ยนแปลงต่อไป

การประชุมวิชาการนานาชาติรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ครั้งที่ 5 (5th PMCA Forum) ปี 2567 ถือเป็นงานฉลองครบรอบ 10 ปีของรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ที่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับวงการศึกษานานาชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ มูลนิธิรางวัลเจ้าฟ้ามหาจักรียังได้ขยายขอบเขตอย่างต่อเนื่อง โดยต้อนรับประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน และมองโกเลีย

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ 60 พรรษา ในปี 2558 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับผู้บริหารด้านการศึกษา ได้ขอพระราชทานพระราชนุญาตจัดตั้งรางวัลระดับนานาชาติ เพื่อเฉลิมพระเกียรติที่ทรงอุทิศพระองค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ มาโดยตลอด โดยเฉพาะเด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นห่างไกลทั่วประเทศ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชนุญาตตั้งพระนามรางวัลว่า “รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี” และพระราชทานพระราชนุญาตให้จัดตั้ง “มูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี” ให้เป็นองค์กรหลักในการวางแผนการดำเนินงานและพิจารณารางวัล

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เป็นรางวัลระดับนานาชาติ เพื่อเชิดชูเกียรติครูดีเด่นจาก 11 ประเทศในอาเซียนและติมอร์-เลสเต และเทิดพระเกียรติพระปรีชาสามารถด้านการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงทุ่มเทพระองค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศมาโดยตลอด โดยคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นแกนกลางในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ประเทศละ 1 รางวัล ซึ่งจะมีการคัดเลือกในทุก 2 ปี พิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ครั้งที่ 1 ปี 2558 จัดขึ้นพร้อมกับการประชุมสภาครูอาเซียน ครั้งที่ 31 ในโอกาสวันครูโลก เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2558

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี ครั้งที่ 6 ปี 2568

รางวัลแก่ “ครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตศิษย์และมีคุณูปการต่อการศึกษา”

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี เป็นรางวัลพระราชทานระดับนานาชาติ อันมีเกียรติยศสูงยิ่ง เพื่อเชิดชูเกียรติครูผู้มีผลงานดีเด่นและสร้างคุณประโยชน์ต่อการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรีเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสรรหาครูผู้เหมาะสมเพื่อรับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2558 และมีการสรรหาต่อเนื่องมาทุก 2 ปี โดยจัดมาแล้วทั้งหมด 5 ครั้ง สำหรับการคัดเลือกครูผู้สมควรได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี ครั้งที่ 6 ปี 2568 ในครั้งต่อไป ซึ่งเน้นคุณสมบัติ “ครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตศิษย์และมีคุณูปการต่อการศึกษา” คณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี มีมติเห็นชอบขยายการให้รางวัลฯ จากเดิม 11 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และติมอร์-เลสเต เป็น 14 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ ไทย บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย กัมพูชา ลาว มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ติมอร์-เลสเต เวียดนาม บังกลาเทศ ภูฏาน และมองโกเลีย โดยมอบรางวัลประเทศละ 1 คน รวม 14 รางวัล รางวัลที่ได้รับประกอบด้วย เหรียญทองรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี เข็มเชิดชูเกียรติทองคำพระราชทาน โล่ประกาศเกียรติคุณ เกียรติบัตร และเงินรางวัลจำนวน 10,000 เหรียญสหรัฐ

เฉพาะประเทศไทย รางวัลสำหรับครูที่ได้รับการตัดสินจากคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี มีดังนี้

1. ครูผู้มีคะแนนสูงสุดจากการตัดสินของคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี จะได้รับ “รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี” ประกอบด้วย เหรียญทองมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี เข็มเชิดชูเกียรติทองคำพระราชทาน โล่ประกาศเกียรติคุณ และเงินรางวัลจำนวน 10,000 เหรียญสหรัฐ

2. ครูผู้มีคะแนนลำดับที่ 2 และลำดับที่ 3 จากการตัดสินของคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี จะได้รับ “รางวัลคุณากร” ประกอบด้วย เหรียญเงินมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี เข็มเชิดชูเกียรติพระราชทาน และเกียรติบัตร
 3. ครูผู้มีคะแนนลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 17 จากการตัดสินของคณะกรรมการส่วนกลาง จะได้รับ “รางวัลครูยิ่งคุณ” ประกอบด้วย เหรียญทองแดงมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี เข็มเชิดชูเกียรติพระราชทาน และเกียรติบัตร
 4. ครูผู้ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการระดับจังหวัดและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิชาการ จะได้รับ “รางวัลครูขวัญศิษย์” ประกอบด้วย เข็มเชิดชูเกียรติพระราชทาน และเกียรติบัตร
- พิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาหัจกรี ครั้งที่ 6 ปี 2568 จะจัดขึ้นในวันที่ 17 ตุลาคม 2568

ในคืนที่มืดที่สุด หนูเห็นดาว “กูนพระกนิษฐาสัมมาชีพ” ชัดที่สุด นั่นคือความงดงามของโอกาสที่ส่องสว่างให้เดินทางไปบนสะพานแห่งความสำเร็จ แต่ต่อไปนี่ คำคืนคงมืดน้อยลง เพราะจะมีดาวฤกษ์นับพันที่ประดับสร้างแสงสว่างอยู่บนท้องฟ้า พวกเราเป็นดาวข้างเผือกที่ส่องสว่างได้ด้วยตนเอง และจะเป็นแสงสว่างให้กับผู้อื่นต่อไปในอนาคต

ขอบคุณที่เป็นแรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และผู้สนับสนุนที่อบอุ่นที่สุดของฉัน

นางสาวนพิกา พสรมอินทร์
นักศึกษาทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ รุ่นที่ 4

การประชุมกลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ครั้งที่ 12 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2567 ที่อาคารอิมแพ็ค ฟอรั่ม ในประเทศไทย มีผู้แทนเข้าร่วมประชุมในสถานที่จริงจำนวน 29 คน และออนไลน์ 3 คน จาก 14 องค์กรในประเทศและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนนโยบายและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสำหรับประชาคมโลก การประชุมครั้งนี้มุ่งเน้นส่งเสริมแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวทางความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม (NEETs) รวมถึงการแก้ไขปัญหาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อกลุ่มเด็กที่เปราะบาง ข้อเสนอแนะจากสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการลดช่องว่างทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั่วภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

EEA ยกระดับความเสมอภาคทางการศึกษาในเอเชีย-แปซิฟิก

กลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษามุ่งเป้าความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

กลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (EEA) ก่อตั้งขึ้นในปี 2563 โดยมีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และยูเนสโก กรุงเทพฯ เป็นประธานร่วม EEA จึงเป็นพื้นที่รวมตัวของนักการศึกษา กระทรวง และหน่วยงานรัฐ ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชน ที่พยายามผลักดันระบบการศึกษาให้ครอบคลุมและเสมอภาคทั่วภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และถูกก่อตั้งเพื่อตอบสนองปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับนานาชาติ ที่มีเยาวชนระดับมัธยมปลายกว่า 117 ล้านคน หลุดออกจากระบบการศึกษารวมถึงกลุ่มชายขอบ เช่น ชนกลุ่มน้อย เด็กผู้หญิง แรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัยเด็กไร้สัญชาติ ตลอดจนผู้พิการ หรือผู้อาศัยในพื้นที่ห่างไกล

เป้าหมายของ EEA มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา หรือ SDG4 ซึ่งเป็นความพยายามที่จะขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้ครอบคลุมทั่วถึงเท่าเทียม/เสมอภาค และมีคุณภาพสำหรับทุกคน โดย EEA ให้ความสำคัญกับความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาของเยาวชนด้อยโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม (NEETs) และเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (OOSCY) ซึ่งแม้จะมีความพยายามแก้ปัญหาในในระดับนานาชาติ แต่ปัญหายังคงมีอยู่ และส่งสัญญาณถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการทำงานร่วมกันมากขึ้นทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ

EEA จึงทำหน้าที่เสมือนเวทีสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา นับตั้งแต่ก่อตั้ง EEA ได้ดำเนินการจัดการประชุมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ร่วมประชุมจาก 19 ประเทศ และ 23 องค์กร เน้นการแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญและการพัฒนาการแก้ปัญหาด้านหลักการและนโยบาย เพื่อลดช่องว่างทางการศึกษา นอกจากนี้ EEA ยังทำหน้าที่เป็นทั้งองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและชุมชน เพื่อมอบการสนับสนุนให้แก่ประเทศต่าง ๆ ที่กำลังทำงานเพื่อลดช่องว่างทางการศึกษาเหล่านี้

ประเด็นสำคัญที่นำมาหารือกันในการประชุมของกลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเมื่อเร็วๆ นี้ คือ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ถึง 2 ล้านคน เป็น 16.6 ล้านคน ในปี 2566 แนวโน้มนี้มีผลกระทบต่อทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง รวมถึงการลดลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) อัตราการตั้งครุภัณฑ์ในวัยเยาว์ที่สูงขึ้น และการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและการทุจริต

แนวคิดการขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อการแก้ปัญหาเด็กหลุดจากระบบการศึกษา หรือ Thailand Zero Dropout เป็นตัวอย่างสำคัญของการต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมุ่งลดจำนวนนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้เป็นศูนย์ และกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ คือ กลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ เช่น พ่อแม่วัยรุ่น เยาวชนจากชุมชนชายแดน และผู้ที่ต้องการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยขึ้น รัฐบาลไทยได้รับการสนับสนุนจากคณะรัฐมนตรีในปี 2567 วางแผนนำเยาวชนนอกระบบการศึกษาหนึ่งล้านคนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาภายในปี 2570 ผ่านรูปแบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น การเรียนรู้แบบส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน

กลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนแนวคิดโครงการดังกล่าว ทั้งในประเทศไทยและในภูมิภาค จากการปลุกฝังให้มีการพูดคุย สร้างความร่วมมือ และเสริมสร้างขีดความสามารถ EEA สามารถช่วยให้องค์กรการศึกษาต่าง ๆ นำกลยุทธ์ความเท่าเทียมกันมาใช้นอกจากนี้ EEA ยังส่งเสริมความร่วมมือระดับประเทศเพื่อสร้างระบบการศึกษาที่ครอบคลุมและทั่วถึงมากขึ้น อำนวยความสะดวกให้เกิดการแข่งขันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด ข้อมูลเชิงลึก และความเชี่ยวชาญทางเทคนิค ความพยายามเหล่านี้ ทำให้ EEA มีสามารถช่วยผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) และสร้างอนาคตที่การศึกษาเข้าถึงได้สำหรับทุกคน เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีเด็กหรือเยาวชนถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

การประชุมกลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (EEA) ครั้งที่ 12 เพิ่มขีดความสามารถให้ผู้ด้อยโอกาสผ่านกลยุทธ์การศึกษาที่ครอบคลุมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

มุ่งมั่นสร้างการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ไปพร้อมกับการส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

การประชุมกลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ครั้งที่ 12 มีผู้เข้าร่วมกว่า 30 คนจากหน่วยงานทั้งในประเทศและระหว่างประเทศทั่วภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อหารือเกี่ยวกับการลดช่องว่างความเสมอภาคทางการศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาที่ครอบคลุมในระดับภูมิภาค ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และข้อเสนอแนะในการนำแนวคิดเหล่านี้มาใช้เพื่อนำไปสู่การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

ที่ประชุมได้นำเสนอกรณีศึกษาหลายรูปแบบ รวมถึงสถานการณ์ปัจจุบันของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (OOSCY) ในประเทศไทย ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนจำนวน 1.02 ล้านคน อายุระหว่าง 3-18 ปี (ระดับอนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียน การวิจัยเชิงลึกในกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม (NEETs) ที่จัดทำโดยยูนิเซฟ ประเทศไทย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2566 พบว่า 70% ของกลุ่ม NEETs เป็นสตรีที่ส่วนมากต้องออกจากโรงเรียนเนื่องจากการตั้งครรภ์ กลุ่มสตรีส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมาจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อย จึงมีความเสี่ยงที่จะจัดอยู่ในกลุ่ม NEETs มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ความยากจนเป็นสาเหตุหลักของปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยคิดเป็น 46.7% ตามด้วยปัญหาครอบครัว 16.14% ถูกบังคับให้ออกจากระบบการศึกษา 12.03% และการขาดสวัสดิการทางการศึกษา 8.88% โดยจังหวัดกรุงเทพฯ มีอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาสูงสุด ที่ 13.43% รองลงมาคือจังหวัดตาก 6.3% และจังหวัดชลบุรี 3.42% ทั้งนี้ หากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เข้ามาแทรกแซงและแก้ไขปัญหา ภาครัฐจะต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทางเศรษฐกิจอย่างน้อยปีละ 200 ล้านบาท

ประเทศไทยเป็นตัวอย่างสำคัญของการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาผ่านโครงการ Thailand Zero Dropout ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้ปกครองวัยเยาว์ และเยาวชนจากพื้นที่ชายแดน ประเทศไทยได้พัฒนากลยุทธ์การศึกษาที่ยืดหยุ่น เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่ต้องการโอกาสทางการศึกษา การศึกษาทางเลือกในรูปแบบดังกล่าวสามารถเข้าถึงเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา โดยใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ซึ่งออกแบบมาให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มที่ต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

อย่างไรก็ตาม ประเด็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม (NEETs) ต้องอาศัยความร่วมมือที่ใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคเอกชนที่สามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะใหม่และปรับทักษะที่มีอยู่ ทั้งนี้ แรงจูงใจทางภาษียังเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับผู้ประกอบการที่สนใจลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้ การเรียนรู้จากการฝึกอบรมระหว่างการทำงาน (Job-based Training) ควรนำมาพิจารณานำมาใช้เพื่อสนับสนุนกลุ่ม NEETs

การเรียนระบบโรงเรียนที่บ้าน (Homeschool) ได้กลายเป็นทางเลือกสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในประเทศไทย 2.2% ของเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาที่มีอายุระหว่าง 3-18 ปี เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาทางเลือกจะควรได้รับการรับรองและมีการประเมินผลการเรียนที่ชัดเจน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนสามารถศึกษาต่อ ได้รับการจ้างงาน และเสริมสร้างการยอมรับทางสังคมได้

ในการทำงานระดับภูมิภาคแบบยั่งยืน ควรมีการจัดตั้งแพลตฟอร์มดิจิทัลระดับภูมิภาคที่รวบรวมเนื้อหาและหลักสูตรการเรียนรู้ ทั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์จากรัฐบาลในการสนับสนุนและส่งเสริมกลยุทธ์ที่ยั่งยืน พร้อมกับการปรับปรุงกรณีศึกษาตัวอย่างและเสริมสร้างนวัตกรรม

นอกจากนี้ กลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาสามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรและอำนาจความสะดวให้กับผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาและดำเนินนโยบายใหม่ ๆ ซึ่งรวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลร่วมกัน

ปัญหาสำคัญที่ถูกยกขึ้นมาในการอภิปรายในการประชุมกลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาหลายครั้งที่ผ่านมาคือ การเพิ่มขึ้นอย่างน่ากังวลของเด็กนอกระบบการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ถึง 2 ล้านคน มาเป็น 16.6 ล้านคน ในปี 2566 แนวโน้มนี้มีผลกระทบต่อทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง รวมถึงการลดลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP per capita) และการเพิ่มขึ้นของอัตราการตั้งครภ์ของวัยรุ่น ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ กลุ่มพันธมิตรเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจึงเน้นย้ำถึงความจำเป็นของโครงการการศึกษาและการฝึกอบรมในกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม และกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ดำเนินงานมากกว่า 6 ปี และได้รับความร่วมมือจากองค์การยูเนสโกและการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย ในการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การประชุมนี้ไม่ควรเป็นเพียงพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จเท่านั้น แต่ควรเป็นการแบ่งปันบทเรียนที่มีค่าอีกด้วย ทั้งนี้ กสศ. ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างสำหรับสมาชิกใหม่ที่ทำงานด้านความเสมอภาคทางการศึกษา เพราะเราเชื่อมั่นว่าความเสมอภาคทางการศึกษาจะเป็นแรงขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับทุกประเทศ

ดร.ไกรยส ภัทราวาท
ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

